

วัฒนธรรมทางการเมืองกับประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะ
ขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเปรียบเทียบ อบต. บ้านมะเกลือ อ.เมือง
และ อบต. หนองโพ อ.ตากลี จ. นครสวรรค์

นายอัครพันธุ์ พูลศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-603-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLITICAL CULTURE AND EFFICIENCY IN PUBLIC SERVICES DELIVERY OF
SUBDISTRICT ADMINISTRATIONS: A COMPARATIVE STUDY OF BANMAKLEU AND
NONGPO SUBDISTRICT ADMINISTRATIONS

MR. AKARAPUN POONSIRI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Government

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-331-603-5

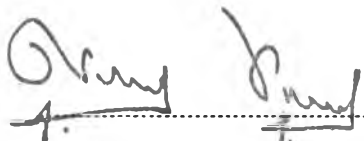
หัวข้อวิทยานิพนธ์ วัฒนธรรมทางการเมืองกับประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะของ
องค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเปรียบเทียบ อบต.บ้านมะเกลือ อ.เมือง
และ อบต.หนองโพ อ.ตากสิน จ.นครสวรรค์

โดย นายอัครพันธุ์ พูลศิริ

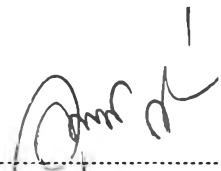
ภาควิชา การปกครอง

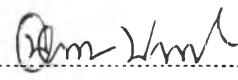
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. ฉันทนา หวันแก้ว

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

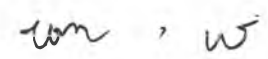
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัจน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ อิ่มมณี)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. ฉันทนา หวันแก้ว)

 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. จรัส สุวรรณมาลา)

 กรรมการ
(อาจารย์ ดร. พิษณุ เสงี่ยมพงษ์)

อัครพันธุ์ พูลศิริ : วัฒนธรรมทางการเมือง กับประสิทธิภาพการให้บริการ สาธารณะของ
องค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเปรียบเทียบ อบต. บ้านมะเกลือ อ. เมือง และ อบต.
หนองโพ อ. ตาคี จ. นครสวรรค์ (POLITICAL CULTURE AND EFFIECIENCE IN
PUBLIC SERVICES DELIVERY OF SUBDISTRICT ADMINISTRATIONS: A
COMPARATIVE STUDY OF BANMAKLEU AND NONGPO SUBDISTRICT
ADMINISTRATIONS) อ.ที่ปรึกษา : ดร. ฉันทนา หวันแก้ว, อ.ที่ปรึกษาร่วม :
รศ.ดร. จรัส สุวรรณมาลา, 151 หน้า ISBN 974-331-603-5

งานวิจัยฉบับนี้ ต้องการศึกษาวเคราะห์ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลว่า องค์การบริหารส่วนตำบลที่ประชา
ชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และการ
มีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. มาก จะทำให้การให้บริการของ อบต. มีประสิทธิภาพมากขึ้น
ด้วย โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ระหว่างประชาชนตำบลบ้านมะเกลือ
อ.เมือง และตำบลหนองโพ อ.ตาคี จ.นครสวรรค์ กับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะขององค์
การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่ง โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือ มีประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทาง
การเมืองทั้ง 3 ด้านมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ และด้านการให้บริการสาธารณะขององค์
การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือจะมีประสิทธิภาพมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ เนื่องจาก
การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือจะส่งผลให้เกิด
การตรวจสอบและลดการผูกขาดอำนาจในการบริหารงานของผู้นำชุมชน รวมทั้งการกำหนดปัญหาเพื่อการ
วางแผนพัฒนาตำบลจากประชาชนจะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง
และเหมาะสม ในขณะที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพมี
อยู่น้อย เนื่องจากสภาพพื้นที่ของตำบลหนองโพมีลักษณะกระจายตัว ทำให้การติดต่อสื่อสารและการสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน และ อบต. เป็นไปได้ยากจึงทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นไป
ได้ยากด้วย ส่งผลให้ขาดการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ทำให้การบริหารงาน และประ
สิทธิภาพการให้บริการสาธารณะมีน้อยลงตามไปด้วย

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3972445124 MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD: POLITICAL CULTURE / POLITICAL PARTICIPATION / EFFICIENCE IN PUBLIC SERVICES / AKARAPUN POONSIRI: POLITICAL CULTURE AND EFFICIENCE IN PUBLIC SERVICES DELIVERY OF SUBDISTRICT ADMINISTRATIONS : A COMPARATIVE STUDY OF BANMAKLEU AND NONGPO SUBDISTRICT ADMINISTRATIONS. THESIS ADVISOR : CHANTANA WLN' GAE0, Ph.D. THESIS COADVISOR: ASSO. PROF. CHARAS SUWANMALA, Ph.D.151 pp. ISBN 974-331-603-5.

This research aims at studying as well as analyzing the relationships between people's participation and the efficiency of public services rendered by subdistrict administration. It's hypothesized that the subdistrict administration which people participate in the election community activities, and the development administration would eventually lead to the increasing efficiency of public services. This study compares two subdistrict administrations, namely Nongpo and Banmakleu, with respect to political participation and the efficiency of public services in these two communities. Methods used in this research comprise survey, interviews, observation from data collection as well as statistical data analysis.

Findings indicate that in Banmakleu Subdistrict took part in those three aspects of participation more than the people of Nongpo Subdistrict. The efficiency in public services of Banmakleu was found to be higher than Nongpo Subdistrict Administration since Participation of the people of Banmakleu helped them learn how to monitor the activities and limit administrative monopoly by the community's leaders. The people also helped identify problems in developing plan. In the mean time, such political participation of the people of Nongpo Subdistrict Administration was found to be lower. This might be attributed to the problem of communication and relationship among villages themselves. Furthermore, the relationship between the Villagers and the subdistrict administration was rather weak. This resulted in a lack of monitoring of the subdistrict administration, Therefore the efficiency of the subdistrict Administration could eventually be affected.

ภาควิชา..... การปกครอง
สาขาวิชา..... การปกครอง
ปีการศึกษา..... 2541

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์และคำแนะนำอย่างดียิ่งของ ดร. ฉันทนา หวันแก้ว ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งให้คำปรึกษาอันเป็นประโยชน์และการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และรองศาสตราจารย์ ดร. จรัส สุวรรณมาลา ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งเป็นผู้จุดประกายแห่งความคิดให้แก่ผู้วิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณสุริศา สุวรรณแสง ที่ได้กรุณาช่วยเหลือในการเก็บ ข้อมูลรวมทั้งเป็นผู้คอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา คุณมนัสวี รุ่งสุวรรณ ที่เป็นธุระในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ ลีम्मณี และดร. พิษณุ เสงี่ยมพงษ์ ที่ได้กรุณาเป็นประธานกรรมการและกรรมการตามลำดับ ตลอดจนให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

บุคคลสำคัญสูงสุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ คุณตา และคุณยาย ผู้ซึ่งมีพระคุณยิ่งในการให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน และคอยเป็นกำลังใจ ให้ผู้วิจัยได้จัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จไปได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 สภาพปัญหาและประเด็นของปัญหา.....	1
1.2 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล.....	2
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	18
1.4 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย.....	19
1.5 ขอบเขตเขตการศึกษา.....	19
1.6 นิยามศัพท์.....	19
1.7 โครงสร้างวิทยานิพนธ์.....	20
2. ทฤษฎี แนวคิด ที่ใช้ในการศึกษาและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
2.1 วัฒนธรรมทางการเมือง.....	21
2.2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	27
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะ.....	37
3. วิธีดำเนินการวิจัย	44
3.1 การวิจัยภาคสนาม.....	44
3.2 การวิจัยเอกสาร.....	45
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
3.4 การสุ่มตัวอย่าง.....	45
3.5 การให้คำนิยามเกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ศึกษา.....	46

3.6 การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล.....	47
3.7 การประเมินคุณภาพเครื่องมือวัด.....	48
3.8 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
3.9 การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4. ข้อมูลพื้นฐาน.....	51
4.1 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ (การจัดตั้ง อบต.หนองโพ, ที่ตั้ง,สภาพเศรษฐกิจ,สภาพสังคม,สภาพปัญหา,แนวทางแก้ไข, การมีส่วนร่วมของประชาชน,การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง).....	51
4.2 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือ (การจัดตั้ง อบต.บ้านมะเกลือ,ที่ตั้ง,สภาพเศรษฐกิจ,สภาพสังคม,สภาพปัญหา,แนวทางแก้ไข,การมีส่วนร่วมของประชาชน,การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง).....	61
5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
5.1 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองและประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือและองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ.....	72
5.2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชน.....	75
5.3 การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง.....	75
5.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต.....	76
5.5 การมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต.....	76
5.6 วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือและหนองโพ.....	107
6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	125

รายการอ้างอิง.....	135
ภาคผนวก.....	143
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	144
ภาคผนวก ข รายชื่อสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ อ. ตาคี และตำบลบ้านมะเกลือ อ.เมือง จ.นครสวรรค์.....	149
ประวัติผู้เขียน.....	151

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
1. ข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองโพและตำบลบ้านมะเกลือ.....	72-73
2. การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชน	75-76
3. แสดงความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะของ อบต.....	77
4. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับความ.....	79
พึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต. หนองโพและ อบต. บ้านมะเกลือ.....	80
5. จำเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการเลือกตั้งของประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือและ ตำบลหนองโพ	80
6. จำเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของ อบต. ของประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือและ ตำบลหนองโพ	81
7. จำเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วม ในการบริหารแผนงานของ อบต. ของประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือและ ตำบลหนองโพ	81
8. จำเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วม ในการให้บริการสาธารณะของ อบต. ของประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือและ ตำบลหนองโพ.....	82
9. ตารางความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความพึงพอใจต่อการ ให้บริการสาธารณะ.....	128

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

1. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

หน้า

7